

Een voedselbos is niet zomaar een bos!

Een voedselbos is momenteel een hype in de permacultuurwereld. Iedereen wil een voedselbos in zijn tuin en velen beginnen hier ook – ondoordacht – aan. Maar door snel te beginnen en de hype te volgen, ga je direct voorbij aan het allerbelangrijkste permacultuurprincipe en aan wat permacultuur juist is.

AUTEUR Frank Anrijs

Permacultuur is allereerst een ontwerpsysteem waarin observatie en meewerken met de natuur vooraan staat: observatie van de evolutie en werking van de natuur ter plaatse, in je eigen omgeving. En permacultuur is ook een ontwerpsysteem dat ervoor zorgt dat je een positieve bijdrage levert aan de natuur. Een positieve bijdrage betekent dat je meer terug geeft dan je oogst, terwijl je toch een goede opbrengst hebt en dus voldoende eten kunt oogsten om comfortabel te leven.

Oorsprong van een voedselbos

Het idee van een voedselbos is, zoals zovele dingen in ons leven, komen overwaaien vanuit de (sub)tropen, een streek met andere eetgewoonten, een ander klimaat, een andere opvatting over tuinen. Het zijn allemaal factoren die ervoor zorgen dat je een voedselbos uit de (sub)tropen niet zomaar kan

overplaatsen naar onze tuinen. Ginder heb je de schaduw van de bomen nodig om je voedselplanten te laten overleven in de zomer.

Niet 1 op 1 uitwisselbaar

In onze streken snakken je groentegewassen juist naar de zon in de zomer. De waterige zon die we in het voorjaar voorgeschoteld krijgen voldoet totaal niet om de groenten en het fruit te kweken dat we willen.

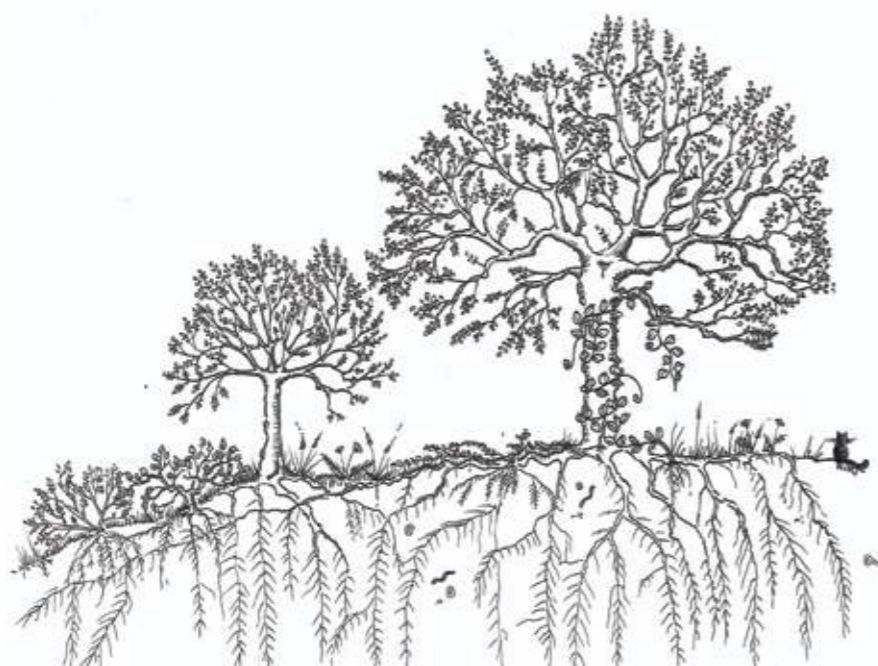
Onze groenten zijn overwegend zonnekloppers, maar in de tropen zouden ze in een moestuin die ontworpen is voor ons klimaat direct verschrompelen en doodgaan.

Maar het omgekeerde geldt evengoed. Net zoals wij ons moestuinontwerp niet naar de tropen kunnen brengen, kan je een voor de tropen ontworpen voedselbos niet zomaar naar hier brengen. Er zijn enkele sterk beperkende factoren waar velen niet bij stilstaan.

Diversiteit in een bos?

Als je naar de eindfase van de evolutie in onze streken kijkt, dan zie je een bos. Omdat dat de eindfase is van de natuurlijke evolutie, gaat men er ook vanuit dat je in permacultuur naar een bos moet streven, de meest optimale samenwerking met de natuur.

Maar vergeet niet dat in een volwassen bos weinig ondergroei is, dat er weinig diversiteit is en dat er dus ook weinig mogelijkheden zijn om diversiteit en opbrengst te genereren. Het is net zo gesteld met de voedselbossen in de tropen. Deze zijn niet afgekeken van het eindstadium van een bos in die streken. In een eindstadium zit je met enorme bomen en weinig ondergroei door een gebrek aan licht en een onvruchtbare bodem.

De gelaagdheid van een bos, hoeveel lagen kun jij onderscheiden? Tekening: Kiki Muyres

Voedselbos Ketelbroek. Foto: Frank Anrijs

Voedselbos Ketelbroek. Foto: Marc Siepman

Het voedselbos dat in de tropen wordt gebruikt, is eigenlijk een tussenstadium, een overgangsfase van struikgewas naar bos. In deze overgangsfase is er de grootste diversiteit, krijg je door de jonge bomen heen toch nog redelijk wat licht en heb je wel nog een ondergroei en een vruchtbare bodem.

Echt bos of struikgewas?

Dat voedselbos uit de tropen lijkt voor ons een echt bos, maar dat is omdat we enkel de bossen kennen die hier groeien, niet de immense bomen en bossen in de tropen. Als je een voedselbos vertaalt naar onze streken, moet je je voedsel'bos' dus ontwerpen als een overgangsfase tussen grasland en een bos (naar de normen van onze streken). En dan kom je in een soort van struweel terecht, wat eigenlijk een groot uitgevallen struikgewas is waar je hoogste laag zo'n 5 meter hoog is. Hier en daar kan je er een grotere boom tussen planten, maar van een echt bos is absoluut geen sprake.

Toch een ander dieet

Een ander idee dat je moet laten varen wanneer je een voedselbos aanlegt in onze streken, is dat je daar gewone groenten kunt kweken. Een voedselbos is een ideale plaats om noten, vruchten en eventueel knollen te kweken; voor sla, tomaten en wortelen moet je echt wel iets anders verzinnen!

Als vervanging van sla heb je lindebla-

deren, als vervanging van spinazie heb je zuring, maar deze zijn voornamelijk in het voorjaar beschikbaar. Het is niet mogelijk om ons gebruikelijke dieet te kweken in een voedselbos, er is simpelweg te weinig licht en luchtcirculatie om onze gevoelige zonnekloppers groot te krijgen in een voedselstruweel.

Een voedselbos is niet zomaar een bos

Let dus goed op wanneer je praat over het aanleggen van een voedselbos. Een voed-

selbos is geen appelboom met daaronder wat kruiden. En het omvormen van een oud bos door hier en daar wat bomen te kappen en wat struiken aan te planten is ook geen goede weg naar een voedselbos. Voor onze streken is de naam wat misleidend en misschien hebben we wel een nieuwe naam nodig voor deze vorm van 'tuinieren', iets dat de lading beter dekt. Momenteel hebben heel veel mensen een compleet verkeerd beeld van wat een voedselbos nu eigenlijk inhoudt en wat je er allemaal in kan kweken.

Een voedsel'bos' als onderdeel van ...

Als je denkt dat je je eigen moestuin kan omvormen tot een voedselbos en dezelfde dingen kan blijven eten, dan kom je na enkele jaren bedrogen uit.

Leg een voedselbos aan in je tuin om er noten en fruit uit te halen en behoud je moestuin zodat je je gewone groenten kan blijven kweken. Dan heb je begrepen wat een voedselbos in onze streken is of kan zijn: niet de heilige graal van permacultuur, wél een heel goede aanvulling van het arsenaal aan mogelijkheden om op een natuurlijke en efficiënte manier een tuin verschillende functies te laten vervullen!

Cartoon

